

Briseles Vides pārvaldības institūts (IBGE) 2009. gadā piešķir Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai prestižo sertifikātu "Ekodinamisks uzņēmums" ar augstāko vērtējumu – 3 zvaigznēm. Šo sertifikātu piešķir uzņēmumiem par ieguldījumu vides aizsardzības jomā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja

Apmeklējumu un publikāciju nodaļa
Tel. +32 25469604 • Fax +32 25469764
Rue Belliard/Belliardstraat 99
1040 Bruxelles/Brussel • BELGIQUE/BELGIË
www.eesc.europa.eu
KATALOGA NUMURS: EESC-2011-10-LV

© Eiropas Savienība, 2011. gads
Pārpublicēšanas gadījumā atsauce uz avotu ir obligāta

LV

Dažādu interešu grupa (III grupa)

**Dalyvaujamoji demokrātija
5 punktais**

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja

DALYVAUJAMOJI DEMOKRATIJA 5 PUNKTAIS

1. Dalyvaujamoji demokratija „Europos Sąjungos sutartyje“

Dabar dalyvaujamoji demokratija yra neatsiejama Europos visuomenės modelio dalis. Lisabonos sutartyje įtvirtintas papildomumas tarp atstovaujamosios demokratijos ir dalyvaujamosios demokratijos, kuris atitinkamai minimas 10 ir 11 straipsniuose. Be to, 10 straipsnio 3 dalyje piliečiams suteikta teisė „dalyvauti demokratiame Sąjungos gyvenime“ ir numatyta, kad „sprendimai priimami kuo atviriau ir kiek įmanoma labiau juos priartinant prie piliečių“, t. y. nuoroda į reikalavimą laikytis subsidiarumo principo. Todėl dalyvavimas tampa pilietine teise, o subsidiarumas – dalyvaujamosios demokratijos ramsčiu.

11 straipsnis

1. *Institucijos atitinkamomis priemonėmis suteikia piliečiams ir atstovaujamoms asociacijoms galimybę skelbti nuomones apie visas Sąjungos veiklos sritis ir viešai jomis keistis.*
2. *Institucijos palaiko atvirą, skaidrų ir nuolatinį dialogą su atstovaujamomis asociacijomis ir pilietine visuomene.*
3. *Siekdama užtikrinti Sąjungos veiksmų nuoseklumą ir skaidrumą, Europos Komisija plačiai konsultuojasi su suinteresuotomis šalimis.*
4. *Ne mažiau kaip milijonas reikšmingos valstybių narių dalies piliečių, manydami, kad Sutartims įgyvendinti reikalingas Sąjungos teisės aktas, gali imtis iniciatyvos raginti Europos Komisiją, kad ji, neviršydamą savo įgaliojimų, pateiktų tuo klausimu atitinkamą pasiūlymą.*

Tokios iniciatyvos pateikimo tvarka ir sąlygos nustatomos pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 24 straipsnio pirmąją pastraipą.

2. Ką vadiname pilietinė visuomenė?

Pilietinė visuomenė yra bendras terminas, apibūdinantis visą individų ar grupių socialinę veiklą, kuri nėra valstybės inicijuota ar vykdoma. Pilietinės visuomenės organizacijos gali būti apibrėžtos abstrakčiai kaip organizacinių struktūrų, kurių narių tikslai ir atsakomybė yra visuotinės svarbos ir kurie yra tarpininkai tarp valdžios institucijų ir piliečių, visuma. Turėtų būti taikomi ir kiekybiniai, ir kokybiniai kriterijai pilietinės visuomenės reprezentatyvumo laipsniui nustatyti.

3. Ką reiškia pilietinis dialogas?

Pilietinis dialogas yra demokratiškas viešosios nuomonės formavimo procesas, priklausomai nuo dalyvių, galintis būti įvairių formų:

- horizontalusis: Europos pilietinės visuomenės organizacijų dialogas dėl ES raidos, ateities ir politikos sričių,
- vertikalusis: struktūruotas, nuolatinis šių organizacijų ir ES dialogas,
- sektorinis: kasdienis pilietinės visuomenės organizacijų ir jų kontaktinių asmenų įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios valdžios institucijose dialogas.

Įdomu pastebėti, kad horizontaliojo ir vertikaliojo pilietinio dialogo sąvokos, kurias EESRK pasiūlė dar 2000 m., vėliau pažodžiui buvo įtrauktos į Lisabonos sutarties 11 straipsnio 1 ir 2 dalis.

Pilietinis dialogas gali vykti taikant „iš apačios į viršų“ principą, kai organizacijos imasi iniciatyvos laikydamosi „iš viršaus į apačią“ principo – institucijos paspartina procesą.

Pilietinis dialogas yra esminė valdymo principų – atvirumo, dalyvavimo, atskaitomybės, veiksmingumo, darnos ir subsidiarumo – taikymo priemonė.

4. Koks yra skirtumas tarp pilietinio dialogo ir socialinio dialogo?

Jau nuo 1999 m. EESRK stengiasi atkreipti dėmesį į šį svarbų skirtumą. Skirtingai nei pilietinis dialogas, Europos socialinis dialogas yra kvazi teisėkūros galias turintis mechanizmas pagal SESV 153 ir 154 straipsnius. Šio dialogo dalyviai, galios ir procedūros yra aiškiai apibrėžti, jo statusas – kvazi konstitucinis. Jo skirtumas lemia savarankiškai savo vaidmenį atliekančių dalyvių ypatingos galios ir uždaviniai. Todėl šių dalyvių vaidmuo ir uždaviniai negali būti perkelti į kitas sritis ar perduoti kitiems dalyviams. Socialinis dialogas yra puikus dalyvaujamosios demokratijos principo taikymo darbe pavyzdys.

5. EESRK vaidmuo įgyvendinant dalyvaujamąją demokratiją

Romos sutartis, įsteigdamos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetą, sektorinėms interesų grupėms suteikė galimybę dalyvauti Europos sprendimų priėmimo procese. Komitetas yra svarbiausias dalyvis kaip atstovas, informacijos centras ir teisėtas organizuotos politinės visuomenės rėmėjas, o kartu ir svarbiausias tiltas, sujungiantis Europą su jos piliečiais. **„Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetą sudaro darbdavių, darbuotojų ir kitų pilietinei visuomenei atstovaujančių organizacijų atstovai, pirmiausia socialinėje ekonominėje, pilietinėje, profesinėje bei kultūros srityse“ (SESV 300 straipsnio 2 dalis).**

EESRK supranta, kad tai tik iš dalies atspindi termino „organizuota pilietinė visuomenė“ įvairovę ir raidą, todėl Komitetas ėmėsi iniciatyvos ir įgyvendino reformas, kad užtikrintų kuo platesnį organizuotos pilietinės visuomenės atstovavimą, laikydamasis pragmatiško, įtraukaus požiūrio, laipsniškai

struktūruodamas savo santykius su Europos organizuota pilietine visuomene.

Per pastarąjį dešimtmetį EESRK akivaizdžiai nuėjo ilgą Europos pilietinio dialogo kelią, kad Europos pilietinis dialogas būtų apibrėžtas, pripažintas ir praktiškai įgyvendintas. Tačiau, akivaizdu, kaip parodė pilietinės visuomenės organizacijos ir paties Komiteto prašymai, darbas turi būti tęsiamas ir turime siekti spartesnio, apčiuopiamesnio Lisabonos sutarties 11 straipsnio įgyvendinimo.

EESRK istorija mus išmokė, kad norint sukurti ir įgyvendinti naujas, veiksmingas dialogo struktūras, reikalingos stiprios organizacijos, institucinio tęstinumo ir nuolatinės struktūros. Dėl to ir manome, kad EESRK neabejotinai yra itin patyręs šio proceso pagrindinis dalyvis.

Ši trumpa brošiūra parengta remiantis rinkiniu „Dalyvaujamoji demokratija. EESRK istorijos retrospektyvinė apžvalga“. <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.fr.group-3-events-and-activities>